COVID-19 INFEKSIYSINI YUQTIRGAN KASALXONADAN TASHQARI PNEVMONIYA BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA DROPERIDOL NEYROLEPTIK VOSITASINI QO'LLANILISHI VA UNING DAVO SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.

Irgashev Ibodillo Ergashevich
Osiyo xalqaro universiteti klinik fanlar kafedrasi assistenti, anesteziolog-reanimatolog:
O'zbekiston respublikasi Buxoro viloyati Buxoro shahri.
https://doi.org/10.5281/zenodo.10461195

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-January 2024 yil
Ma'qullandi: 04- January 2024 yil
Nashr qilindi: 05- January 2024 yil

KEY WORDS

Koronovirus, agressiya, COVID-19, droperidol, neyroleptik, noinvaziv o'pkaning suniy nafas apparati, pnevmoniya , qo'zg'luvchanlik, stress, D-dimer, ferritin, prokaltsitonin, S-reaktiv oqsil (SRO), tana vazni indeksi, kompyuter tomografiyasi.

ABSTRACT

Koronovirus infeksiyasi bilan zararlangan kasalxonadan tashqari pnevmoniya bilan kasallangan bemorlarni davolash davomida ularning deyarli barchasida (har 10 tasidan 9 nafarida) agressiya, vahima, bezovtalik, kasallikdan va uning oqibatlaridan qo'rquv ko'plab bemorlarni og'irlashib, o'limiga sabab bo'lishini guvohi bo'ldik. Biz bemorlarni tinchlantirish va ortiqcha stressni oldini olish maqsadida droperidol neyroleptik dori preparatini maqsadli qo'llab bemorlarni shu vaziyatdan olib chiqish bilan birga, o'lim sonini kamayishi, noinvaziv o'pkaning suniy nafas apparatidan olib chiqish muddati kamayishiga va davolash davrini qisqarishiga erishdik.

INNOVATIVE ACADEMY

JSST ma'lum qilishicha pandemiya 2023-yilning 5-mayiga qadar davom etgan va shu vaqt oralig'i 3 yil 1 oy 24 kunni tashkil qiladi. Hozirgi kund a hech kimga sir emaski bu kasallik pandemiya ko'rinishida bo'lmasada hali hanuz bir qator davlatlarning aholisiga hatto bolalariga soglig'iga jiddiy xavf solmoqda. Bu kasallik bilan kasallanganlar soni esa ortmoqda. Bu kasallik 7 million insonni yostug'ini quritgan bo'lsa, 765 million insonda bu kasallik qayd etilgan. Kasallik bizda dunyo miqiyosida chekinganligiga qaramasdan uning yangi xavfli shtamlari aniqlanayotganligi, bu holat hali to'la to'kis tugatilmaganligidan dalolat beradi. Yangi og'irroq kechuvchi turlari o'rta yoshli insonlarni va yosh bolalarni ham e'tibordan chetda qoldirmay kelayotgan yangi shtammlari chiqib kelmoqda. Shu jumladan bugungi kunda yana omicron, pirolla degan shtammlari ham Amerika va yevropa davlatlarida keng tarqalishni davom etmoqda. Hozirgi kunga kelib biz uchun bu kasallik og'ir sirli va tabir qilib bo'lmasligi bilan bir qatorda ancha tanish va qaysidir manoda yangilik ham bo'lmay qoldi. Bizda bu infeksiya bilan kasallanishlar hozirda kuzatilib turganligi ham hech kimga sir emas. Biz bu kasallik bilan kurashishga doim tayyor bo'lishimiz lozim.

Maqsad. Intensiv terapiya va ixtisoslashgan jonlantirish bo'limlarida davolanayotgan bemorlarda droperidol neyroleptik dori preparatini qo'llash orqali bemorlarda rekonvolisensiya davrini qisqartirish, noinvaziv o'pkaning suniy nafas apparatidan chiqarish

muddatini kamaytirish, hamda bemorlar o'limi sonini kamaytirish. Insonlarni stress, depressiv holatlardan chiqarish, og'ir darajalarga o'tib ketmasligi uchun bemorlarning ruhiy holatlarini yaxshilashga ahamiyat qaratish orqali yuqorida maqsad qilib qo'yilgan natijaga erishish.

Tadqiqot materiali. Tadqiqot materiali bo'lib Koronovirus infeksiyasi bilan zaralangan kasalxonadan tashqari pnevmoniya bilan kasallangan bemorlarni davolashga mo'ljallangan maxsus 2-sonli zangiota yuqumli kasalliklar shifoxonasi, 3-reanimatsiya bo'limida COVID-19 tasdiqlangan, o'pkasida kompyuter tomografiyasi (KT) o'tkazilgan yoki magnit rezonans tomografiya qilingan va zararlanish foizi bir-biriga yaqin bo'lgan, KT og'irlik darajasi bir xil (KT-2,-3), tahlillar natijalarida prokaltsiytanin, D-dimer, ferritin yuqori bo'lgan bemorlar ichidan tanlab olingan 50 ta bemor bo'ldi. Bevorlarni tanlab olishda ularning yondosh kasalliklari ham inobatga olindi.

Natija va tahlillar. Bemorlarda droperidol neyroleptik dori vositasi qo'llanilishidan oldin, biz 2-sonli zangiota yuqumli kasalliklar shifoxonasi 3-reanimatsiya bo'limida Koronovirus infeksiyasi bilan zaralangan, kasalxonadan tashqari pnevmoniya bilan og'rigan ko'plab bemorlarni qabul qilib davoladik. Bemorlarni doimiy dinamikada kuzatish, diagnostik tekshiruvlar va intensiv terapiya va reanimatsion chora tadbirlar olib borish davomida bir qator xulosalar qildik. Bu xulosalar koronovirusli pnevmoniya bilan kasallangan bemorlar ahvolini yomonlashtiruvchi bir qator holatlar bo'lib ular hattoki bemorlar ahvolini kutilmaganda og'irlashishiga olib kelishini guvohi bo'ldik. Bu holatlarni bartaraf etishga harakat qildik. Davolash davomida bemorlarda og'irlashish holatlari asosan ulardagi stress, agressiya, terapiyaga qarshilik, turli bezovtaliklar hamda qo'zg'aluvchanlik bilan bog'liqligini guvohi bo'ldik. Ulardagi bezovtaliklar ko'p hollarda kasallikning og'irlik darajasi bilan bog'liq bo'lmaganligini aniqladik. Bu esa bemorlarni davolashda vahima, stress va agressiyani bartaraf etish asosiy masalalardan biri bo'ldi. Shu bilan birga o'lim sonini va rekonvolisensiya davrini kamaytirishni maqsad qilib oldik. Biz bemorlarni shartli ravishda 4 kontingentga bo'ldik:

1) stress, agressiya va vahimasi bor o'ta og'ir bo'lmagan bemorlar
2) stress, agressiya va vahimasi bor o'ta og'ir bemorlar
3) stress, agressiya va vahimasi yo'q o'ta og'ir bo'lmagan bemorlar
4) stress, agressiya va vahimasi yo'q o'ta og'ir bo'lgan bemorlar

1-kontingentdagi bemorlarda standart davoga qaramasdan to'satdan og'irlashish va o'lim holati kuzatiladi (40%). 2-kontingentga mansub bemorlarda kasallikning og'irligi va vahima bilan birga kechganda bemor tez og'irlashadi va o'lim kuzatiladi (80%). 3-kontingentdagi bemorlarda sog'ayish nisbattan tezroq kechadi (o'lim 7%). 4-kontingentdagi bemorlar raqobatdosh, yondosh kasalliklari va ularning asoratlari asosiy kasallik hamda uning asoratlariga qo'shilib bemorning ahvolini og'irlashtirish hisobidan o'lim holati kuzatilishi mumkin (60%). Lekin bu bemorlar juda og'ir holatlardan tuzalganlik holati ko'p kuzatildi. Bu standart davoga qo'shimcha, bemorlarning vrach ko'rsatmalarini so'zsiz bajarib o'zini ruhiy holatini yaxshi saqlash hisobiga bo'ladi. Yuqoridagilardan kelib chiqib stress omili kasallikni og'irlashishiga olib keluvchi asosiy faktorlardan biri sifatida qaradik. Chunki bemor agressiv, stress, qo'zg'algan, vahimali, depressiya holatida bo'lganda qon tomir devorini sistem yallig'lanishiga, qonning quyuqlashishiga olib keluvchi faktorlar (mediatorlar) ajraladi va va organizmni normal balansda ushlab turuvchi faktorlar, himoya omillari yemirilib boradi.

Shuni hisobidan COVID ning oqibatlaridan aziyat chekayotgan qon tomir tizimi hamda qon tizimi uchun bu patologik jarayonning kuchayib bemor ahvoli tez og'irlashishiga olib keluvchi omillardan bo'lib xizmat qiladi. Vahima, stress va qo'zg'alish holatida bo'lgan bemorlarda D-dimer, prokaltsiytanin, ferritin, SRO qisqa muddatlarda progressiv ravishda oshib boradi va qon kaogulogrammasida qon giperkoagulaytsiya tomonga tez o'zgarib boradi. Bu holatni bartaraf etish maqsadida 1-2-guruhdagi bemorlar orasidan 40-60 yoshdagi, tana vazni indeksi 30-35 bo'lgan bemorlardan 25 nafardan, jami 50 nafar bemor tanlab olinib standart davoga qo'shimcha sifatida (neyroptik terapiya maqsadida) sol.drpoperidoli-2,0 ml venaga yuborish orqali 3 kun davomida bemorlar tinchlantirildi. Shu toifadagi neyroleptik dori preparatini olmagan bevorlar bilan bemor ahvoli va dinamikada tahlillari hamda roentgen tekshiruvlari taqqoslanib tekshirib borildi. 4-kundan boshlab bemorda qo'zg'alishlar, depressiya, stress, vahimali holatlar bartaraf etilganligi hamda standart davo samaradorligi oshganligi, tahlillarda D-dimer, prokaltsitonin, ferritin, SRO pasayganligi kuzatildi.

1-kontingentga mansub bo'lgan bemorlarda 25 tadan hammasida o'pkaning noinvaziv suniy ventilyasiya apparatidan olib chiqish (10-12 kundan 7 kunga kamaygan) va tuzalish tezroq (16-14 kundan 11,0-13,0 kunga) kechishiga erishdik.

2-kontingentga mansub 25 nafar bemordan 23 nafarida tuzalish va tahlilarida ijobiy o'zgarishlar (D-dimer, prokaltsiytanin, ferritin, SRO pasayib borishi) kuzatildi. 2 nafarida o'lim kuzatilgan bo'lishiga qaramasdan o'limgacha bo'lgan muddat cho'zilganligi kuzatildi.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak droperidol neyroleptik preparatini qo'llash orqali, bemorlardagi qo'zg'aluvchan, depressiv, vahimali holatlarni bartaraf etishga erishildi. Bu esa o'z navbatida bemorlarda stress faktorlari ta'siri ostida zarali faktorlar ajralib organism ahvolini og'irlashishini bartaraf etdi. Shu bilan birga bemorlarni tuzalishiga va buni tahlillarda aks etishiga hamda o'lim ko'rsatkichlarini pasayishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Demak kornovirusni yuqtirgan insonni davolash uchun eng avvalo uni ruhiy holatini doim kuzatib boorish va kerakli paytda uni vahima, qo'zg'alishlar, stress holatidan chiqara olish kasallikni yengishda asosiy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Shavqat Miromonovich Mirziyoyev. Toshkent sh . Irgashev, I. E. (2022). COVID-19 BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA ANTIKAOGULYANT TERAPIYANING YANGICHA TAMOILLARI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 462-466.

2. Irgashev, I. E. (2023). RESPIRATORY DISTRESS SYNDROME. Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence, 2(5), 587-589.

3. Irgashev, I. E. (2022). New Principles of Anticoagulant Therapy in Patients with Covid-19. Research Journal of Trauma and Disability Studies, 1(12), 15-19.

4. Irgashev, I. E. (2023). Pathological Physiology of Heart Failure. American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences (2993-2149), 1(8), 378-383.

5. Irgashev, I. E., & Farmonov, X. A. (2021). Specificity of resuscitation and rehabilitation procedures in patients with covid-19. Central Asian Journal of Medical and Natural Science, 2(1), 11-14.

6. Ахмедова, М. (2020). НАРУШЕНИЯ ЭНДОТЕЛИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ПРИ РАЗВИТИИ АФТОЗНОГО СТОМАТИТА. Достижения науки и образования, (18 (72)), 65-69.

7. Axmedova Malika Qilichovna. (2023). THE IMPACT OF SOCIOCULTURAL FACTORS ON THE PERVASIVENESS OF DENTAL CARIES AS A COMPLEX HEALTH CONDITION IN CONTEMPORARY SOCIETY. INTERNATIONAL BULLETIN OF MEDICAL SCIENCES AND CLINICAL RESEARCH, 3(9), 24–28.
8. Axmedova, M. (2023). USE OF COMPUTER TECHNOLOGY AT THE STAGES OF DIAGNOSIS AND PLANNING ORTHOPEDIC TREATMENT BASED ON ENDOSSEAL IMPLANTS. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(11), 54-58.
9. 9. Ахмедова, М. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЭТАПАХ ДИАГНОСТИКИ ПЛАНИРОВАНИЯ ОРТПЕДИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ЭНДОССАЛЬНЫХ ИМПЛАНТАТОВ. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(11 Part 2), 167-173.
10. 10. Axmedova, M. (2023). TISH KARIESINING KENG TARQALISHIGA SABAB BO’LUVCHI OMILLAR. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(12), 200-205.
11. Шокиров, Б. С., & Халимова, Ю. С. (2022). ДИСБИОЗ ВЫЗВАННЫЙ АНИБИОТИКАМИ КИШЕЧНОЙ МИКРОБИОТЫ КРЫС И УСТОЙЧИВОСТЬ К САЛМОНЕЛЛАМ. Scientific progress, 3(2), 766-772.
12. Ergasheva Gulshan Tokhirovna "Studying the Causes of the Relationship between Type 2 Diabetes and Obesity" Published in International Journal of Trend in Scientific Research and Development (ijtsrd), ISSN: 2456-6470, Special Issue | Advancements in Multidisciplinary Research and Analysis, December 2023, pp.5-7, URL: https://www.ijtsrd.com/papers/ijtsrd61249.pdf
13. Эргашева, Г. Т. (2023). Исследование Причин Связи Диабета 2 Типа И Ожирения. Research Journal of Trauma and Disability Studies, 2(12), 305-311.
14. Ergasheva Gulshan Toxirovna. (2023). QANDLI DIABET 2-TUR VA SEMIZLIKNING O’ZARO BOG’LIQLIK SABABLARINI O’RGANISH . Ta’lim Innovatsiyasi Va Integratsiyasi, 10(3), 168–173.
15. Ergasheva Gulshan Tokhirovna. (2023). Study of clinical characteristics of patients with type 2 diabetes mellitus in middle and old age. Journal of Science in Medicine and Life, 1(4), 16–19.
16. Saidova, L. B., & Ergashev, G. T. (2022). Improvement of rehabilitation and rehabilitation criteria for patients with type 2 diabetes.
17. Ergasheva, G. (2023). METHODS TO PREVENT SIDE EFFECTS OF DIABETES MELLITUS IN SICK PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(10), 104-108.
18. Ergasheva, G. T. (2022). QANDLI DIABET BILAN KASALLANGANLARDA REABILITATSIYA MEZONLARINI TAKOMILASHTIRISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 335-337.
19. ГТ, Э., & Саидова, Л. Б. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕАБИЛИТАЦИОННО-ВОССТАНОВИТЕЛЬНЫХ КРИТЕРИЕВ БОЛЬНЫХ С СД-2 ТИПА. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 206-209.
20. Toxirovna, E. G. (2023). O’RTA VA KEKSA YOSHLI BEMORLARDA 2-TUR QANDLI DIABET KECHISHINING KLINIKO-MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 33(1), 164-166.

21. Эргашева, Г. Т. (2023). Изучение Клинических Особенностей Больных Сахарным Диабетом 2 Типа Среднего И Пожилого Возраста. Central Asian Journal of Medical and Natural Science, 4(6), 274-276.
22. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). INFLUENCE OF EXTERNAL FACTORS ON THE MALE REPRODUCTIVE SYSTEM. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(10), 6-13.
23. Halimova, Y. S., Shokirov, B. S., & Khasanova, D. A. (2023). Reproduction and Viability of Female Rat Offspring When Exposed To Ethanol. Procedia of Engineering and Medical Sciences, 32-35.
24. Salokhiddinovna, H. Y. (2023). Morphological Features of the Human Body in Energy Drink Abuse. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 3(5), 51-53.
25. Халимова, Ю. С., & Шокиров, Б. С. (2022). СОВРЕМЕННЫЕ ДАННЫЕ О МОРФО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ АСПЕКТОВ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ОРГАНИЗМА ПРИ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ НАПИТКАМИ. PEDAGOGS jurnali, 4(1), 154-161.
26. Olimjonovna, K. O. (2023). AYOLLARDA REPRODUKTIV TIZIM FAOLIYATINING O’ZGARISHIDA GIPOTERIOZ BILAN BIRGA KECHISHI. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 10(3), 174-179.
27. Djalilova, Z. (2023). ADVANCING PEDAGOGICAL APPROACHES: LEVERAGING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES TO ENHANCE THE INTEGRATION OF ENGLISH AND LATIN LANGUAGE INSTRUCTIONAL METHODS. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(12), 54-60.
28. Djalilova, Z. (2023). ADVANCING CRITICAL THINKING PROFICIENCY THROUGH OPTIMIZED PEDAGOGICAL APPROACHES. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(12), 61-67.
29. Djalilova, Z. (2023). IMPROVING METHODOLOGIES FOR INTEGRATIVE ENGLISH AND LATIN LANGUAGE TEACHING USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(12 Part 2), 29-34.
30. Djalilova, Z. (2023). ELEVATING CRITICAL THINKING WITH EFFICIENT TEACHING METHODS (GEARED TOWARDS MEDICAL STUDENTS). International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(11), 97-102.
31. Obidovna, D. Z. (2023). THE ART OF QUESTIONING: ENHANCING CRITICAL THINKING THROUGH EFFECTIVE PEDAGOGICAL TECHNIQUES. International Journal Of Literature And Languages, 3(11), 54-60.
32. Djalilova, Z. O., Tasheva, N. Z., Nematova, Z. T., & Nasrieva, G. Z. (2023). LEXICO-SEMANTIC PECULIARITIES IN MODERN ENGLISH (ANALYZING ITS BOTH LANGUAGE VARIANTS: BRITISH AND AMERICAN ENGLISH ONES). Journal of Advanced Zoology, 44(S2), 4433-4445.
33. Djalilova, Z. (2023). PEDAGOGICAL EDUCATIONAL TECHNOLOGY: ESSENCE, CHARACTERISTICS AND EFFICIENCY. Академические исследования в современной науке, 2(23), 29-38.
34. Djalilova, Z. (2023). THE SIGNIFICANCE AND POSITION OF TEACHING METHODS IN PROFESSIONAL TRAINING. Solution of social problems in management and economy, 2(10), 31-42.

35. Valijonovna, O. M., & Bahodirovna, N. M. (2022). PREVENTION AND TREATMENT OF COMPLICATIONS AFTER WHITENING. Scientific Impulse, 1(4), 1201-1207.
36. Джалилова, З. (2023). The notion of illocution in the theory of speech acts by John Austin. Современные тенденции при обучении иностранному языку в XXI веке, 1(1).
37. Obidovna, D. Z. (2023). ADAPTING TEACHING METHODS TO MODERN EDUCATIONAL TRENDS: PEDAGOGICAL ASPECT. International Journal of Pedagogics, 3(10), 72-77.
38. Djalilova, Z. (2023). LANGUAGE LEARNING STRATEGIES AND THEIR IMPLICATION FOR TEACHING ENGLISH. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(11), 18-22.
39. Djalilova, Z. (2022). GENDER XUSHMUOMALALIKKA ASOSLANGAN IBORALARNING SHAKLLANISHI. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot, 1(28), 303-308.
40. Нарзулаева, У. Р., Самиева, Г. У., & Насирова, Ш. Ш. (2021). ИССИҚ ИҚЛИМДА КЕЧУВЧИ ГИПЕРТОНИЯ КАСАЛЛИГИНИНГ БОШЛАНҒИЧ БОСҚИЧЛАРИДА ГЕМОРЕОЛОГИК БУЗИЛИШЛАР. ЖУРНАЛ БИОМЕДИЦИНЫ И ПРАКТИКИ, 6(1).
41. DZHALILOVA, Z. O., & UBAJDULLOEV, A. U. U. COMPARISON DEGREES OF ADJECTIVES IN LATIN LANGUAGE. МОЛОДОЙ УЧЕНЫЙ Учредители: ООО" Издательство Молодой ученый", (52), 336-338.
42. DZHALILOVA, Z. O., & JAKUBOV, U. S. NUMBERS IN LATIN LANGUAGE. МОЛОДОЙ УЧЕНЫЙ Учредители: ООО" Издательство Молодой ученый", (52), 339-341.
43. Tuyg'unovna, S. S. (2023). CHEMICAL COMPOSITION OF MEDICINAL PLANTS AND CLASSIFICATION. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(11), 33-35
44. Yomgirovna, R. G. (2023). AGROBIOLOGICAL PROPERTIES OF BENTONITE IN AGRICULTURE. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(9), 126-130
45. DJALILOVA, Z. O., & KHAYOTOV, M. K. U. VERBS IN LATIN LANGUAGE. МОЛОДОЙ УЧЕНЫЙ Учредители: ООО" Издательство Молодой ученый", (53), 255-257.
46. Rakhmatova, D. B., & Zikrillaev, F. A. (2022). DETERMINE THE VALUE OF RISK FACTORS FOR MYOCARDIAL INFARCTION. FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA, 1(4), 23-28.
47. Obidovna, D. Z., & Sulaimonovich, D. S. (2023). Influence of the Mode of Work and Recreation of the Student's Health. INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH SYSTEMS AND MEDICAL SCIENCES, 2(3), 3-5.
48. Azamat ogli, A. A., & Shahribonu, B. (2023). BOIKIMYO FANIDA CHEM OFFICE DASTURLARIDAN FOYDALANISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(3), 272-274
49. Qobilovna, A. M. (2021). BOSHLANG 'ICH SINF O 'QITUVCHILARIDA KOMMUNIKATIV KOMPITENTLIK SHAKLLANISHINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), (Special Issue), 102-105.
50. Narzulaeva, U. R., & Bekkulova, M. A. (2023). Arterial gipertenziya etiologiyasida dislipidemiyaning xavf omili sifatidagi roli. Science and Education, 4(2), 415-419.
51. Qobilovna, A. M. (2023). PROGRAM FOR THE DEVELOPMENT OF FACTORS OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS. International Journal of Pedagogics, 3(11), 131-137.
52. Ataullayeva, M. (2023). COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR OF PERSONAL

AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A FUTURE SPECIALIST. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(10), 109-114.

INNOVATIVE ACADEMY